

Vrije jongens m/v

Voelt u zich ook zo vrij? De laatste week wordt Nederland overspoeld door een vrijheidsgolf. De eerste tekenen van deze vrijheidsgolf dienden zich al aan in het voorjaar, toen de opruimwoede de goederen op zolders en in schuren verdeelden in 'wat weg kan' en 'voor de vrijmarkt'. In de aanloop naar Koninginnedag stonden de dozen menshoog getast om te worden verplaatst naar de finale bestemming: de vrijmarkt.

Het is aandoenlijk om eeuwen genetisch-gemanipuleerde handelstalenten te zien vrijkomen op de jaarlijkse vrijmarkt op Koninginnedag. Vergezeld door hun kinderen, stallen de ouders de waren uit in de ruimte die daarvoor vooraf is gemarkeerd, gereserveerd en bezet. Eindeloze hoeveelheden legpuzzels, kerstgeschenken, boeken en overige waar zullen die dag een nieuwe plek vinden op een andere zolder.

Het is opmerkelijk dat de vrijmarkt meestal zo harmonieus verloopt, een aantal lokale schermutselingen over de inbreuk op de speelruimte daargelaten. Elke nieuwkomer op de vrijmarkt ontdekt echter al gauw het broze evenwicht tussen ongeschreven regels en het vrije ondernemerschap. Zo is het ongebruikelijk om op extroverte wijze de aandacht van de koper te trekken, veelal ten koste van de overige vrijmarketeers. Het is ook ongebruikelijk om extreme winsten te verlangen en dit uit te vechten in luidruchtige onderhandelingen. Na verloop van tijd wordt duidelijk dat de continuïteit van de vrijmarkt ligt in de vorming van een doelbewuste gemeenschap van individuen, waarin regels en gezag de ruimte bieden voor individuele spontaniteit.

De spontaniteit van de vrijmarkt van Koninginnedag verplaatst zich in een vrije val naar 5 mei, waarin wederom vrijheid centraal wordt gesteld. Bij gebrek aan inbeelding, historisch besef, of beide, wordt bevrijdingsdag ingevuld als de dag van de vrijheid. Lokaal komen de kleedjes voor de vrijmarkt al weer te voorschijn, maar verder bevrijden we ons op onze eigen *Quatorze Juillet* met muziek en vermaak. Het is ook wel weer prettig als we in de periode daarna ons niet te veel met dergelijke zware onderwerpen als vrijheid behoeven bezig te houden.

Het is misschien ook om die reden dat het Economendebat van 2006, een maand geleden, niet echt uit de verf kwam. Het onderwerp, innovatie door ondernemerschap, stond om meerdere redenen terecht op het programma, maar het blijft voor economen ongrijpbaar. Hoewel menig deelnemer aan het debat zich uitputte om als ondernemer herkend te worden, bleven de inzichten over innovatie echter wat onderbelicht. Heel even leek de belangrijkste conclusie van het debat te gaan over het verminderen van de regels die het functioneren van ondernemers ernstig belemmeren, waarin alle panelleden zich volledig konden vinden. De al wat oudere deelnemer kon zich verheugen over de opstanding van Jacobse en Van Es, van weleer.

Toch is het merkwaardig dat de ondernemers, de vrije jongens van deze wereld, de vrijheidsdiscussie tussen 30 april en 5 mei domineren. Uit de literatuur over ondernemerschap (Bernardo & Welch, 2001) wordt inmiddels glashelder dat entrepreneurs zich mogen beroepen op hun irrationele en overoptimistische gedrag. Entrepreneurs schatten de risico's die zij lopen volgens deze studies systematisch verkeerd in en scharen zichzelf altijd bij de minderheid die als winnende uit de

strijd komt. Door hun bovengemiddelde zelfvertrouwen lopen ondernemers een veel grotere kans om mis te kleumen, stellen de onderzoekers; in een populatie zal een bovenmatige proportie entrepreneurs hierdoor afnemen. In een situatie waarin het gewenst is om ondernemerschap juist te bevorderen, is het eerder gewenst om gepaste regels in plaats van minder regels te hebben, om zodoende de vrijheid van ondernemerschap in de samenleving te kanaliseren en niet al te veel brokken te maken voor de rest.

In de beleving van 90 jaar ESB, wordt dan ook weer duidelijk dat sommige inzichten steeds weer herontdekt moeten worden. Zo schreef F. De Vries in de allereerste ESB na de bevrijding in 1945:

"Macht is böse". Ongecontroleerde macht is in geen 's mensen hand veilig. Het geldt niet slechts in de staat, maar ook voor het maatschappelijke leven en in ieder afzonderlijk bedrijf. Anderzijds is zonder een krachtig gezag, zonder leiding en onderschikking, geen samenleving mogelijk. Zo moeten we steeds zoeken naar een evenwicht tussen gezag en vrijheid, doelbewuste regeling en vrij initiatief, een opgelegd plan en spontane groei. Telkens weer wordt het evenwicht verstoord, telkens wordt het opnieuw nagestreefd, maar nooit ten volle bereikt: de spanning blijft bestaan. Zij vloeit voort uit de tweezijdigheid van de menselijke natuur. Enerzijds is de mens individu en streeft hij naar de ontplooiing van zijn persoonlijkheid, anderzijds is hij deel van de gemeenschap en kan hij alleen in en door deze bestaan. Tussen beide uitersten moet steeds weer een weg worden gezocht: *"suppress individuality, and you have no life, assert it, and you have war and chaos."* ■

Albert Jolink, hoofdredacteur

a.jolink@sdu.nl

Literatuur

Bernardo, A.E. & I. Welch (2001) On the Evolution of Overconfidence and Entrepreneurs. *Journal of Economics & Management Strategy*, 10(3), 301-330.

Vries, F. de (1945) Zal het dagen?, *Economisch Statistische Berichten*, nr 1474, 2-6.

